

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ**

**НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ ДЛЯ 5-9 (10) КЛАСІВ
СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ
ЗАКЛАДІВ ДЛЯ ДІТЕЙ СЛІПИХ ТА ЗІ ЗНИЖЕНИМ ЗОРОМ**

ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА

6-7 класи

**Укладач: канд. пед. наук, завідувач лабораторії тифлопедагогіки
Гудим І.М.**

Київ - 2015

Основа: Навчальна програма для учнів 5 - 9 класів загальноосвітніх навчальних закладів (автори: Ніколенко О.М., Таранік-Ткачук К.В., Фоміна С.П., Ревнивцева О.В., Сегеда Т.П., Онищенко Н.В.). – К. «Освіта» 2012 (зі змінами 2015р. затверджені наказом МОН від 29.05.2015 № 585)

Пояснювальна записка

Головна мета вивчення предмета «Зарубіжна література» в загальноосвітній школі – прилучення учнів до здобутків світової літератури і культури, розвиток творчої особистості (читача), формування в неї гуманістичного світогляду, високої моралі, естетичних смаків, а також якостей громадянина України, який усвідомлює свою належність до світової спільноти. Водночас, слід зазначити, що в учнів з глибокими порушеннями зору прилучення до читання та вивчення літературних творів пов'язане з труднощами зорового сприймання та особливостями пізнавального розвитку. Також, важкою залишається ситуація із забезпеченням підручниками та відповідними навчальними посібниками збільшеним шрифтом та особливо надрукованих рельєфно-крапковим шрифтом для сліпих дітей. Саме тому, особливістю вивчення світової літератури в школі для дітей зі зниженим зором та сліпих дітей є пошук та активне використання альтернативних засобів представлення літературних творів, що вивчаються, насамперед, використання аудіозаписів творів.

Загальними завданнями вивчення світової літератури в спеціальній загальноосвітній школі є:

- формування стійкої мотивації до вивчення світової художньої літератури, як скарбниці духовних цінностей людства;
- ознайомлення учнів з найкращими зразками оригінальної й перекладної літератури («золотого» фонду класики і сучасної), у тому числі в аудіозаписах;
- поглиблення уявлень про специфіку художньої літератури як мистецтва слова;
- формування читацької та мовленнєвої культури;
- розвиток умінь і навичок учнів сприймати, аналізувати й інтерпретувати літературний твір у культурному контексті, у зв'язках з іншими видами мистецтва, в аспекті актуальних питань сучасності й становлення особистості;
- активізація інтересу до вивчення іноземних мов у процесі читання творів зарубіжних письменників;
- формування поваги до різних мов, культур, традицій, толерантного ставлення до всіх народів, народностей, рас і національностей;
- виховання любові до української мови і літератури як органічної частки світової культури, прагнення до збереження рідної мови, національних традицій і цінностей в умовах глобалізації світу;
- формування духовного світу особистості, її високої моралі, ціннісних орієнтацій;
- розвиток творчих здібностей, культури спілкування, критичного мислення;
- формування етичних уявлень та естетичних смаків;

- розширення культурно-пізнавальних інтересів особистості.

Специфічними завданнями вивчення світової літератури в спеціальній загальноосвітній школі є:

- Розвиток в учнів вміння сприймати, розуміти, аналізувати й інтерпретувати літературні тексти різних видів із використанням літературознавчих понять;
  - Розвиток та удосконалення всіх видів пізнавальної та мовленнєвої діяльності сліпих та учнів зі зниженим зором;
  - Розвиток навичок зв'язного мовлення (як усного, так і писемного) у процесі підготовки різних видів робіт (висловлення власної думки щодо прочитаного, характеристика образу, складання плану твору, написання твору на літературну тему та інше);
  - Розвиток та збереження аналізаторних систем (зір, слух, дотик);
  - Розвиток всіх функцій та операцій, що забезпечують нормальну взаємодію аналізаторних систем (зорової, слухової, дотикової, мовнорухової, кінестетичної);
  - Уточнення та конкретизація уявлень та понять;
  - Розвиток навичок самоконтролю, порівняння, довільного запам'ятовування; встановлення причинно-наслідкових зв'язків;
  - Виховання самостійності, вміння будувати висловлювання, відстоювати власну думку.

У 5-9 класах в учнів мають бути сформовані основні вміння й навички роботи з художнім твором, початкові уявлення про творчість письменників, окремі жанри, елементи змісту і форми, їх взаємозв'язок.

Змістове наповнення програми будується за принципом *концентричного розширення* (від простого – до складного, від початкових уявлень про літературне явище або творчість письменника – до поглиблення знань про них). Нова структура літературної освіти реалізує *принцип перспективності* в навчанні, дає можливість учням повертатися до того чи іншого письменника або етапу літератури в різні періоди, виховує у школярів повагу до книги, потребу йти поруч з улюбленими творами й митцями протягом подальшого життя.

Компетентнісний підхід реалізовано у «*Державних вимогах до рівня загальноосвітньої підготовки учнів*», які сформульовано комплексно – до кожного розділу програми з метою системного формування компетенцій і компетентностей учнів, актуалізації вивченого і постійного закріплення, поглиблення, розвитку набутих знань, умінь, навичок, підготовки до контрольного оцінювання.

У програмі зі світової літератури для 5-9 класів реалізовано **цілісний підхід до вивчення художніх творів**, який відповідає *специфіці художньої літератури як виду мистецтва*. До програми кожного класу введено *невеликий обсяг художніх текстів* (відповідно до вікових особливостей учнів), які школярі мають прочитати чи прослухати *повністю*, маючи змогу осягнути їх як неподільну художню цілість.

У програмі відображено чотири змістові лінії літературного компонента Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти: **емоційно-ціннісну, літературознавчу, культурологічну, компаративну**.

Емоційно-ціннісна лінія забезпечує розкриття гуманістичного потенціалу та естетичної цінності творів світової літератури. Емоційно-ціннісна лінія спрямована на формування духовно-емоційного світу учнів, їх етичних позицій, світоглядних уявлень і переконань, а також на розвиток інтересу учнів до художньої літератури, розширення кола їхнього читання, орієнтування у світі класичної і сучасної літератури (у тому числі у бібліотечних фондах, Інтернет-ресурсах) з метою пошуку необхідної книги, розвитку умінь і навичок читацької діяльності.

Емоційно-ціннісна лінія втілена передусім у *змісті навчального матеріалу*. До програми вміщено популярні твори для дітей та юнацтва

(актуального морального змісту, про національні події, характери, традиції; пригодницькі, детективні, фантастичні, казкові тощо) – для **5-7 класів**, а також художні твори різних родів і жанрів, які презентують ключові історико-літературні епохи, – для **8-9 класів** (відповідно до вікових особливостей учнів). Курс літератури має бути продовжений у 10-11 класах, де передбачається вивчення вершинних творів світової літератури більш складних за змістом і формою, що поглиблюють уявлення учнів про перебіг літературного процесу, репрезентують здобутки різних епох, країн і народів.

Зміст навчального матеріалу в програмі розподілено за розділами й темами, що є *актуальними для учнів* відповідно до їхніх вікових особливостей. У межах кожного розділу й теми виокремлено етичні й естетичні проблеми (аспекти), в анотаціях увиразнено ціннісні характеристики літературних творів (тематика і проблематика, зміст і засоби створення образів, художні особливості та ін.), підкреслено внесок письменників у скарбницю світової літератури й культури, популярність їхніх творів за різних часів.

Вивчення літератури в кожному класі завершує спеціальний розділ *«Сучасна література»*, в якому представлені твори різних жанрів, популярні в різних країнах і пов'язані з проблемами сучасної молоді, тенденціями розвитку сучасного літературного процесу і культури загалом. Розширення кола сучасної літератури в програмі відбувається поступово: від нескладних творів казкового, пригодницького, фантастичного змісту до творів більш складних і за своїм обсягом, і за жанрово-стильовими особливостями, і за проблематикою (моральною, загальнокультурною, історичною, суспільно значущою тощо). Сучасна література має підготувати учнів до входження в сучасний світ, допомогти інтегруватися в соціокультурне середовище, знаходити спільну мову з однолітками різних країн і народів.

На вивчення творів сучасної літератури виділено достатню кількість годин для текстувального вивчення, при потребі можливе їх збільшення за рахунок годин для уроків позакласного читання і резервного часу. Розділ *«Сучасна література»* в кожному класі розрахований на живий діалог учителя й учнів, на *постійне оновлення переліку творів* із урахуванням тенденцій сучасної літератури й культури, розвитку зв'язків України з іншими країнами та орієнтацією на входження до світової спільноти.

Літературознавча лінія передбачає вивчення літературних творів у єдності змісту і форми, оволодіння учнями основними літературознавчими поняттями й застосування їх у процесі аналізу й інтерпретації художніх творів; розгляд літературних творів, явищ і фактів у контексті літературного процесу; виявлення специфіки літературних напрямів, течій у розвитку світової літератури; розкриття поетикальних (у тому числі жанрово-стильових) особливостей художніх творів; ознайомлення учнів із загальними принципами художнього перекладу, необхідними для текстувальної роботи з перекладною літературою.

Літературознавча лінія втілена у змісті навчального матеріалу і в спеціальній рубриці *«Теорія літератури» (ТЛ)*, що супроводжує кожний розділ програми і де зазначені основні поняття й терміни, які мають знати учні й використовувати їх у процесі аналізу й інтерпретації художніх текстів. Літературознавчі терміни й поняття подано в програмі за принципами науковості (відповідно до розвитку сучасного літературознавства), послідовності (від простих до складних) й концентричності (від елементарних уявлень до їх поглиблення, від загальних понять до їх різновидів і т.д.).

Культурологічна лінія сприяє усвідомленню художньої літератури як важливого складника мистецтва; ознайомленню учнів із фундаментальними цінностями світової художньої культури; розкриттю особливостей творів, літературних явищ і фактів у широкому культурному контексті; висвітленню зв'язків літератури з філософією, міфологією, фольклором, звичаями, віруваннями, культурними традиціями різних народів і національностей; розширенню ерудиції учнів, вихованню їхньої загальної культури, поваги до національних і світових традицій,

толерантного ставлення до представників різних культур, віросповідань, рас і національностей.

Культурологічна лінія втілена у відповідній рубриці програми *«Література і культура» (ЛК)*, що супроводжує кожний розділ. У рубриці «Література і культура» розкрито зв'язки літератури з іншими видами мистецтва, філософією, міфологією; втілення літературних творів у живописі, музиці, кіно тощо; подано інформацію про літературні музеї, визначні культурні явища різних країн і народів та ін. Зміст даної рубрики має орієнтовний характер, учитель може на власний розсуд використати запропонований культурологічний контекст, розширити його за рахунок іншого матеріалу.

Компаративна лінія забезпечує порівняння літературних творів, явищ і фактів, що належать до різних літератур; встановлення зв'язків поміж українською та зарубіжними літературами (генетичних, контактних, типологічних та ін.); розгляд традиційних тем, сюжетів, мотивів, образів у різних літературах; зіставлення оригіналів і україномовних перекладів літературних творів; увиразнення особливостей української культури й літератури на тлі світової; демонстрацію лексичного багатства і невичерпних стилістичних можливостей української мови, а також поглиблення знань і розвиток навичок учнів з іноземних мов.

Компаративна лінія реалізована в програмі у рубриці *«Елементи компаративістики» (ЕК)*, поданої до кожного розділу програми. Рубрика «Елементи компаративістики» забезпечує цілісність уявлень учнів про художню літературу та її місце в системі мистецтва і культури, міжпредметні зв'язки (української та світової літератур, світової літератури та історії (української, всесвітньої), світової літератури та мови (української, іноземної) та ін.). Зміст цієї рубрики програми може бути творчо використаний учителем на тих уроках, які, на його думку, якнайкраще дають підстави для компаративних студій, формування в учнів відповідних умінь і навичок. Крім зазначених у програмі компаративних паралелей, учитель може вдатися й до інших, розширити зміст рубрики, але обов'язково з урахуванням вікових особливостей учнів, їх знань з інших предметів, фонових знань тощо.

Згідно з Державним стандартом базової та повної загальної середньої освіти всі освітні галузі повинні мати *українознавче спрямування*, що безпосередньо стосується літературного компонента галузі «Мови і літератури», до якого належить предмет «Зарубіжна література». У зв'язку з цим у рубриці *«Україна і світ»* висвітлено взаємозв'язки української та зарубіжних літератур, зв'язки зарубіжних письменників з Україною, особливості втілення української теми в їхніх творах, літературні музеї України та інших країн, здобутки українських письменників та перекладачів творів зарубіжних авторів, багатство української мови й літератури на тлі світової культури. Рубрика «Україна і світ» сприятиме національній самоідентифікації учнів, усвідомленню ними національних цінностей та необхідності їх збереження і примноження в умовах глобалізації світу.

Структурно програма складається з трьох компонентів: «зміст навчального матеріалу» - розподілено за розділами й темами, що є *актуальними для учнів* відповідно до їхніх вікових особливостей, відповідно до Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти. Оскільки, на відміну від загальноосвітньої школи, типовим навчальним планом для загальноосвітніх навчальних закладів для сліпих дітей та дітей зі зниженим зором на вивчення «Зарубіжної літератури» відводиться 1 годна на тиждень (замість 2-х) і зважаючи на уповільненість навичок читання та швидку втомлюваність зору, як наслідку зорового порушення, а також на відсутність підручників та книг з творами, надрукованих шрифтом Брайля для сліпих дітей, рекомендується використовувати доступні озвучені версії відомих літературних творів українською мовою, та читання дітям дорослими в позаурочний час. Також, здійснено певний перерозподіл навчального матеріалу, шляхом перенесення вивчення окремих тем з програми 6-го класу до 7-го та з програми 7-го класу до 8-го класу.

Другий компонент програми – «державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учня», основні вміння й навички роботи з художнім твором, початкові уявлення про творчість письменників, окремі жанри, елементи змісту і форми, їх взаємозв'язок, які мають бути сформованими в учнів з порушеннями зору у процесі навчання.

Третій компонент присвячений спрямованості корекційно-розвивальної роботи в процесі навчання дітей з порушеннями зору. Представлено інформацію щодо формування компонентів навчальної діяльності, розвиток психічних функцій, що беруть участь у процесі читання і письма, особистісних якостей, які є основою засвоєння знань, умінь і навичок, що передбачені програмою, з урахуванням загальних та індивідуальних особливостей розвитку учнів з порушеннями зору. Зміст корекційно-розвивальної лінії навчання, з одного боку, відбиває послідовність формування певних складових що входять до психологічної структури читання, а також загальнонавчальних, з іншого боку, розкриває умови, за яких має відбуватися накопичення знань та вдосконалення умінь в рамках кожного напрямку з урахуванням своєрідного сенсомоторного та пізнавального розвитку школярів.

ПРИМІТКА: до програми 7-го класу перенесено вивчення теми: «СУЧАСНА ЛІТЕРАТУРА ЗРОСТАННЯ І ВЗАЄМИНИ ЗІ СВІТОМ» (3 год.)

до програми 8-го класу перенесено вивчення тем: «ЛІТЕРАТУРНИЙ ДЕТЕКТИВ» (5 год.), «СВІТОВА НОВЕЛА» (6 год.), у програмі 7 класу – ознайомлення із жанрами та вивчення 1 твору на вибір вчителя по 1-й год. на кожному темі

6 КЛАС
(35 годин, 1 година на тиждень)

№ №	К- ть год.	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
1	1	<p style="text-align: center;">ВСТУП</p> <p>Література як вид мистецтва. Художній образ. <i>(ТЛ) Художній образ, початкові поняття про традиційний образ, вічний образ.</i> <i>(ЛК) Специфічні ознаки різних видів мистецтва. Вічні образи в літературі й мистецтві.</i> <i>(УС) Традиційні образи українського і зарубіжного фольклору.</i> <i>(ЕК) Особливості зображення одного й того самого образу в різних видах мистецтва.</i></p>	<p>Учень (учениця): <i>виявляє</i> ознаки різних видів мистецтва, <i>встановлює</i> своєрідність літератури в системі видів мистецтва, її характерні риси; <i>дає визначення</i> поняття «художній образ», <i>знає</i> його різновиди – «традиційний образ», «вічний образ»; <i>наводить 2-3 приклади</i> традиційних і вічних образів (із фольклору, прочитаних літературних творів, знайомих видів мистецтва); <i>виявляє</i> специфіку зображення одного й того самого образу в літературі та інших видах мистецтва; <i>розповідає</i> про свої улюблені твори літератури й мистецтва, <i>виявляє</i> їхні специфічні риси.</p>	<p>Розвиток функцій та операцій, що забезпечують взаємодію аналізаторних систем (слухової, зорової, мовнорухової, кінестетичної), які є основою повноцінного читання. Розвиток навичок активного слухання. Формування уявлень про компоненти мистецтва, літературу як складову мистецтва. Розвиток навичок визначення ознак художнього образу та його різновидів Розвиток умінь орієнтування у змісті підручника, книги шляхом пошуку необхідної інформації за засвоєним шаблоном. Виховання естетичних почуттів. Розвиток творчих здібностей.</p>
2	5	<p style="text-align: center;">МІФИ НАРОДІВ СВІТУ</p> <p>Поняття про міф. Основні тематичні групи міфів (про створення і будову світу, про героїв, календарні та ін.). Відображення єдності людини й природи в міфах різних народів. Популярні міфологічні образи, сюжети, мотиви різних народів. Грецькі міфи. Міф про Прометея. Міфи</p>	<p>Учень (учениця): <i>визначає</i> причини появи міфів, особливості міфологічного світосприйняття; <i>дає визначення</i> поняття «міф», <i>відрізняє</i> його від казки; <i>називає</i> тематичні групи міфів, <i>наводить приклади</i> сюжетів і образів, що належать</p>	<p>Розвиток пізнавальної активності, розумових дій та операцій (порівняння, узагальнення, конкретизація, аналіз) Формування алгоритму аналізу висловлювань та розвиток первинних умінь оперування ними у процесі роботи в</p>

		<p>про Геракла (1-2 міфи). Дедал і Ікар. Нарцис. Пігмаліон і Галатея. Орфей і Еврідіка. Деметра і Персефона (3-4 за вибором учителя).</p> <p>Індійські міфи. Творення. Про створення ночі. Про потоп. Про золоті часи (2-3 за вибором учителя).</p> <p>Єгипетські міфи. Ра та Апоп. Міф про те, як Тефнут покинула Єгипет (1-2 за вибором учителя).</p> <p><i>(ТЛ) Початкове поняття про міф, мотив. Поглиблення поняття про образ (міфологічний образ).</i></p> <p><i>(ЛК) Утілення міфів народів світу в мистецтві (живопис, музика, кіно, театр, мультиплікація та ін.).</i></p> <p><i>(УС) Давні міфологічні уявлення українців (про створення світу, про природу, про добрі й злі сили).</i></p> <p><i>(ЕК) Подібність елементів у міфах різних народів (образи, сюжети, мотиви). Міф і казка.</i></p>	<p>до певних груп міфів; <i>розуміє</i> (на елементарному рівні) поняття «мотив», співвідносить його із поняттям «тема» (як часткове і ціле; мотив – реалізація теми); <i>називає</i> провідні міфологічні теми (творення світу, діяння героїв та ін.) й мотиви (сонця, ночі, випробування та ін.), що виявляються у міфах різних народів; <i>переказує</i> найвідоміші міфи народів світу, розкриває їхній загальнолюдський зміст; <i>характеризує</i> популярні міфологічні образи, <i>показує</i> втілення в них народних уявлень про світ, <i>виявляє</i> актуальний зміст міфологічних образів; <i>зіставляє</i> типологічно подібні образи (наприклад, образи героїв та ін.) у міфах народів світу; <i>виявляє</i> схожість давніх міфологічних уявлень українців і міфології інших народів; <i>розкриває</i> специфіку втілення міфів народів світу у творах мистецтва (живопис, музика, театр, кіно, мультиплікація тощо); <i>розповідає</i> про свої улюблені міфи, міфологічних героїв, <i>висловлює</i> власне ставлення до них.</p>	<p>групах.</p> <p>Актуалізація знань, пов'язаних з розумінням та використанням понять <i>міф, сюжет, образ</i> з метою подальшого розвитку умінь розрізняти їх, наводити приклади та вводити у словник активного використання.</p> <p>Актуалізація умінь, будувати власне висловлювання, умінь переказування текстів з урахуванням їх логіки, композиції сюжету, засобів мовної лексики, синтаксису.</p> <p>Розвиток умінь висловлювати власні міркування щодо змісту прочитаного чи прочитаного: виражати власні міркування щодо подій і їх учасників.</p> <p>Розвиток творчих здібностей, уяви та фантазії шляхом створення власних міфологічних героїв та сюжетів.</p> <p>Виховання цілеспрямованості, самостійності, рішучості на прикладі літературних героїв.</p>
3	2	<p>МУДРІСТЬ БАЙКИ</p> <p>Байка як літературний жанр, її характерні ознаки, особливості художньої будови, повчальний зміст.</p> <p>Езоп. «Лисиця і виноград», «Вовк і Ягня», «Крук і Лисиця», «Мурашки і</p>	<p>Учень (учениця): <i>дає</i> визначення жанру «байки», <i>називає</i> її характерні ознаки, <i>підтверджує</i> прикладами з прочитаних творів; <i>розкриває</i> специфіку художньої структури байки;</p>	<p>Конкретизація уявлень про характерні особливості художньої структури байки, алегорію шляхом аналізу літературних творів.</p> <p>Удосконалення виразного читання вголос</p>

	<p>Цикада» (2-3 за вибором учителя). Поєднання конкретного і загального в байках Езопа. Утілення людських якостей (працелюбність, розум, хитрість, дурість, жорстокість, лінощі та ін.) в алегоричних образах. Мораль байок Езопа.</p> <p>Іван Андрійович Крилов (1769-1844). «Квартет», «Бабка і Муравель», «Вовк і Ягня» (1-2 за вибором учителя). Моральні проблеми в байках І.А. Крилова. Яскравість алегоричних образів.</p> <p><i>(ТЛ) Байка, езопова мова. Поглиблення понять про алегорію, образ (алегоричний образ).</i></p> <p><i>(ЛК) Втілення сюжетів і образів байок Езопа та І.А. Крилова у мистецтві.</i></p> <p><i>(УС) Поетичне переосмислення традиційних сюжетів і образів Езопа в українських байках.</i></p> <p><i>(ЕК) Специфіка художнього втілення сюжетів Езопа в байках І.А. Крилова.</i></p>	<p><i>пояснює мораль байок, визначає її в прочитаних творах;</i></p> <p><i>розуміє</i> поняття «езопова мова», демонструє на конкретних прикладах особливості езопової мови;</p> <p><i>зіставляє</i> байки Езопа («Мурашки і Цикада», «Вовк і Ягня») та І.А. Крилова («Бабка і Муравель», «Вовк і Ягня»), виявляє в них схожість і відмінності;</p> <p><i>характеризує</i> алегоричні образи байок, виявляє в них прихований зміст;</p> <p><i>називає</i> українські байки, у яких знайшли відображення сюжети й образи байок Езопа;</p> <p><i>розкриває</i> специфіку художнього втілення сюжетів і образів байок Езопа та І.А. Крилова у світовому мистецтві (на прикладі окремих творів образотворчого мистецтва, мультиплікації та ін.).</p>	<p>Формування навичок використання збережених аналізаторів, як альтернативних засобів сприймання інформації.</p> <p>Удосконалення аналітико-синтетичної діяльності на матеріалі порівняння віршованої мови байки та співвіднесення зображених образів, сюжетів та головної думки з картинами повсякденного життя. Розвиток образності власного мовлення.</p> <p>Удосконалення навичок переказування та самостійного висловлювання.</p> <p>Формування умінь аналізувати текст з метою виокремлення головної думки шляхом виконання спеціальних вправ, які передбачають оперування невеликою кількістю матеріалу.</p> <p>Розвиток уяви та творчих здібностей.</p>
4	<p>ПРИГОДИ І ФАНТАСТИКА</p> <p>10 Ж.Верн «П'ятнадцятирічний капітан», Р.Л. Стівенсон «Острів скарбів» (1 твір за вибором учнів)</p> <p>Жуль Верн (1828-1905). «П'ятнадцятирічний капітан». Тема духовного випробування людини в романі Ж. Верна. Образ Діка Сенда, моральні якості героя, його мужність і людяність. Дік Сенд і його друзі. Дік Сенд і Негоро. Проблема рабства в романі. Описи природи.</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p><i>переказує</i> (стисло) основні події роману «П'ятнадцятирічний капітан» Ж. Верна (або «Острів скарбів» Р.Л. Стівенсона);</p> <p><i>розкриває</i> основні теми і проблеми роману Ж. Верна (або Р.Л. Стівенсона);</p> <p><i>визначає</i> роль описів природи у творі Ж. Верна (або Р.Л. Стівенсона);</p> <p><i>характеризує</i> образ Діка Сенда (або Джима Хокінса), порівнює його з іншими персонажами, <i>визначає</i> етапи духовного зростання героя, зміни в його</p>	<p>Конкретизація уявлень про характерні особливості художньої структури пригодницького та фантастичного роману шляхом аналізу літературних творів.</p> <p>Удосконалення вмінь переказувати, пояснювати причинно-наслідкові зв'язки подій, описувати емоційний стан літературного героя, розвиток сюжету.</p> <p>Формування навичок порівняння шляхом зосередження уваги на суттєвих ознаках явища з подальшим їх аналізом за</p>

	<p>Роберт Льюїс Стивенсон (1850-1894). «Острів скарбів». Особливості розвитку пригодницького сюжету у творі. Система образів (Джим Хокінс і його товариші), пірат Сільвер та ін.). Моральні цінності.</p> <p>Чарльз Діккенс (1812-1870). «Різдвяна пісня в прозі». Подорож у часі й просторі Скруджа. Динаміка образу Скруджа, причини його духовного переродження. Сюжет і композиція повісті. Значення образу Різдва у творі. Елементи фольклору (казки, пісні).</p> <p>Микола Васильович Гоголь (1809-1852). «Ніч перед Різдвом». Народні традиції і звичаї у творі. Тема кохання. Образи Оксани і Вакули. Роль фантастики в повісті. Елементи фольклору (традиційні образи – відьма, чорт, місяць та ін.; різдвяні символи; елементи казки).</p> <p><i>(ТЛ) Поглиблення понять про роман (пригодницький роман), повість. Композиція.</i></p> <p><i>(ЛК) Утілення сюжетів і мотивів прочитаних творів у мистецтві.</i></p> <p><i>(УС) М.В. Гоголь і Україна, музеї М.В. Гоголя в Україні (Полтавщина). Музей Ч. Діккенса у Великобританії (Лондон). Висловлювання українських митців про творчість Ж. Верна, Ч. Діккенса, М. В. Гоголя.</i></p> <p><i>(ЕК) Традиції фольклору (казка, пісня, народні образи) у творах Ч. Діккенса і</i></p>	<p>внутрішньому світі, у сприйнятті людей і життя;</p> <p><i>визначає</i> ключові моменти сюжету повісті Ч. Діккенса «Різдвяна пісня в прозі»; <i>простежує</i> динаміку образу Скруджа, <i>знаходить</i> у тексті відповідні цитати; <i>висловлює</i> власне ставлення до Скруджа (до зміни героя і після його внутрішньої зміни); <i>знаходить</i> елементи фольклору в повісті Ч. Діккенса, <i>виявляє</i> їхню роль у тексті; <i>розповідає</i> про зв'язки М.В. Гоголя з Україною (окремі факти біографії), <i>знає</i> про музеї М.В. Гоголя в Україні (Гоголеве, Великі Сорочинці); <i>виявляє</i> національні традиції й звичаї, що знайшли відбиток у повісті М. В. Гоголя «Ніч перед Різдвом», елементи українського фольклору у творі (традиційні образи, символи, елементи казки та ін.); <i>характеризує</i> образи Оксани й Вакули («Ніч перед Різдвом»); <i>інтерпретує</i> окремі епізоди повісті М.В. Гоголя; <i>висловлює</i> власні враження, емоції, почуття, роздуми від прочитаних творів; <i>визначає</i> особливості композиції творів; <i>знаходить</i> у творах письменників портрети персонажів, <i>визначає</i> роль портретів у розкритті образів; <i>коментує</i> висловлювання українських митців про Ж. Верна, Ч. Діккенса, М.</p>	<p>допомогою спеціально дібраних вправ, що передбачають багаторазове повторення того ж алгоритму дій (табличне складання порівняльної характеристики героїв, літературний диктант із зосередженням на суттєвих ознаках, проблемні запитання тощо).</p> <p>Формування навичок швидкого та довільного запам'ятовування з подальшим відтворенням та у процесі актуалізації опорних знань.</p> <p>Розвиток творчої уяви та фантазії шляхом розігрування окремих сюжетів вивчених літературних творів.</p> <p>Виховання естетичних почуттів.</p> <p>Виховання позитивних особистісних якостей на прикладі літературних героїв.</p>
--	---	--	---

		<p><i>М.В. Гоголя.</i></p> <p><u>Завершення I семестру</u></p>	<p>Гоголя; називає 1-2 твори мистецтва за мотивами прочитаних творів, висловлює враження від них.</p>	
5	8	<p>ЛЮДСЬКІ СТОСУНКИ</p> <p>Антон Павлович Чехов (1860-1904). «Хамелеон», «Товстий і тонкий». Викриття пристосуванства, підлабузництва в оповіданнях А.П. Чехова. Діалог як основна форма розкриття сюжету. Майстерність письменника у змалюванні персонажів. Роль художньої деталі. Підтекст. Символічність назви.</p> <p>Джек Лондон (1876-1916). «Жага до життя». Проблеми життя і смерті, дружби й зрадництва у творі. Характеристика героїв твору. Описи природи та їхня роль у тексті. Значення назви оповідання.</p> <p>Г. Бічер-Стоу «Хатина дядька Тома» або В. Г. Короленко «Сліпий музикант» (1 твір за вибором учителя)</p> <p>Гаррієт Бічер-Стоу (1811-1896). «Хатина дядька Тома». Проблема рабства і ставлення до людей різних рас і національностей у творі. Образи дядька Тома, Елізи, Джорджа Гарріса, Джорджа Шелбі, Евангеліни (Еви). Ідеї доброти, поваги до людини, мужності, толерантності. Викриття жорстокості й расової неприязні в романі.</p> <p>Володимир Галактіонович Короленко</p>	<p>Учень (учениця): визначає актуальні проблеми у прочитаних творах, висловлює своє ставлення до порушених питань, розкриває їхню актуальність; виявляє особливості сюжету і композиції творів, визначає кульмінаційні моменти; характеризує ставлення персонажів до світу, природи, людей, мистецтва; пояснює вчинки персонажів, мотиви їхньої поведінки; розкриває внутрішні порухи, поривання, мрії й прагнення персонажів; пояснює символічний зміст назв творів; дає визначення поняття «художня деталь», знаходить художні деталі та встановлює їхню роль у тексті (змалювання персонажів, розкриття їхнього внутрішнього стану, увиразнення авторської ідеї та ін.); дає визначення понять «гумор», «іронія», розуміє схожість і різницю між ними, виявляє гумор та іронію в текстах, значення для розкриття образів персонажів, авторської позиції; вирізняє в окремих епізодах підтекст, визначає прихований зміст висловлювання, обґрунтовує свою думку;</p>	<p>Розвиток збережених аналізаторів, слухового та дотикового сприймання. Розвиток навичок активного слухання та відтворення (переказування) художніх текстів.</p> <p>Удосконалення навичок виразного та усвідомленого читання творів, висловлювання власної думки про них. Засвоєння нових понять шляхом здійснення записів відповідних визначень до літературознавчого словничка з подальшим їх запам'ятовуванням та відтворенням шляхом організації ігор-завдань, спрямованих на засвоєння як їхнього вимовного боку, так і смислового (уміння їх тлумачити).</p> <p>Подолання вербалізму уявлень. Конкретизація уявлень про особливості сюжету та композиції твору. Формування навичок читання мовчки шляхом виконання невеликих завдань, що мають на меті розуміння та запам'ятовування інформації з подальшим виконанням завдань, які потребують оперування набутими знаннями (заповнення схем, схем-таблиць, продовження переказу, розпочатого</p>

		<p>(1853-1921). «Сліпий музикант». Пошук головним героєм (Петро Попельський) свого місця у світі. Тема мистецтва. Петро Попельський і Евеліна. Образ Максима Яценка, твердість його переконань, увага і повага до інших. Українська природа, народні образи й традиції в повісті.</p> <p><i>(ТЛ) Гумор, іронія, художня деталь, підтекст.</i></p> <p><i>(ЛК) Утілення сюжетів прочитаних творів у різних видах мистецтва.</i></p> <p><i>(УС) А.П. Чехов і Україна. В.Г. Короленко і Україна. Літературні музеї А.П. Чехова і В.Г. Короленка в Україні. (ЕК) Порівняння образів чеховських персонажів (Очумелов, «товстий», «тонкий»): схожість і відмінність між ними. Зіставлення літературних творів з екранізаціями, ілюстраціями до них.</i></p>	<p><i>коментує окремі факти життєвої і творчої біографії митців, знає про літературні музеї письменників;</i></p> <p><i>порівнює образи (чеховських персонажів), знаходить спільні й відмінні риси поміж ними;</i></p> <p><i>зіставляє літературні твори з їхніми екранізаціями, ілюстраціями (за вибором).</i></p>	<p>вчителем або однокласником тощо). Формування навичок порівняння шляхом зосередження уваги на суттєвих ознаках явища з подальшим їх аналізом за допомогою спеціально дібраних вправ, що передбачають багаторазове повторення того ж алгоритму дій (табличне складання порівняльної характеристики героїв, літературний диктант із зосередженням на суттєвих ознаках, проблемні запитання тощо). Удосконалення аналітико-синтетичної діяльності на матеріалі порівняння літературних сюжетів та життєвих подій. Збагачення соціального досвіду учнів, шляхом аналізу та відтворення (ігри-драматизації) літературного зображення людських взаємовідносин. Усвідомлення особливого призначення на землі кожної людини. Формування і збереження індивідуальних особливостей людини як важливих чинників її майбутньої максимальної самореалізації. Розвиток описового мовлення. Формування умінь давати характеристику героя за складеним планом.</p>
6	4	<p>ПОЕТИЧНЕ БАЧЕННЯ СВІТУ</p> <p>МацуоБасьо (1644-1694). Хайку. Відображення японських уявлень про красу в поезії митця. Лаконізм форми і широта художнього змісту хайку. Зображення станів природи в ліриці М.</p>	<p>Учень (учениця): <i>виразно</i> читає твори поетів в українських перекладах та іноземною мовою (за умови володіння нею); <i>висловлює</i> враження від прочитаного, а також емоції й почуття, що виникли від</p>	<p>Розвиток збережених аналізаторів. Розвиток навичок активного слухання та відтворення (переказування) поетичних текстів. Розвиток навичок виділення головної</p>

		<p>Басьо. Роль художньої деталі. Підтекст. Роберт Бернс (1759-1796). «Моє серце в верховині...». Ідея любові до батьківщини у вірші Р. Бернса. Антитеза (рідний край – чужина). Елементи фольклору (традиційні образи, постійні епітети, повтори та ін.). Генрі Лонгфелло «Пісня про Гайавату» (1 розділ за вибором учителя) або Джанні Родарі «Листівки з видами міст» (1 твір за вибором учителя). Генрі Лонгфелло (1807-1882). «Пісня про Гайавату» (1 розділ за вибором учителя). Міфи північноамериканських індіанців та їхнє втілення в поемі «Пісня про Гайавату». Елементи фольклору у творі (пісні, казки, легенди та ін.). Образ Гайавати. Ідеї миру, національного єднання, служіння народів. Джанні Родарі (1920-1980). «Листівки з видами міст». Широта світу та його сприйняття ліричним героєм вірша. Листівки як символ широти світу і прагнення до його відкриття. <i>(ТЛ) Хайку, поема, ліричний герой.</i> <i>(ЛК) Початкові відомості про специфіку розуміння краси в різних культурах.</i> <i>(УС) Видатні українські перекладачі творів зарубіжних поетів.</i> <i>(ЕК) Елементи фольклору і міфів у творах Р. Бернса і Г. Лонгфелло.</i></p>	<p>зустрічі з поезією; <i>дає визначення жанрів хайку, поема, знає їхні характерні ознаки;</i> <i>визначає особливості розвитку сюжету (ліричного – не тільки перебіг зовнішніх подій, а передовсім плин образів, почуттів, емоцій, думок);</i> <i>виявляє окремі особливості художньої мови у творах письменників (використання епітетів, метафор, повторів, інверсії тощо);</i> <i>знаходить у поетичних текстах художні деталі, виявляє їхню роль у розкритті картин природи, станів ліричного героя;</i> <i>визначає провідні теми, мотиви, ідеї прочитаних творів;</i> <i>усвідомлює специфіку розуміння краси в різних культурах на прикладі поетичних творів;</i> <i>називає імена видатних українських перекладачів творів зарубіжних поетів, демонструє майстерність їхніх художніх перекладів, барви української мови.</i></p>	<p>думки поезії. Конкретизація уявлень про художні засоби поезії, особливості створення та передачі поетичних образів. Засвоєння нових понять шляхом здійснення записів відповідних визначень до літературознавчого словничка з подальшим їх запам'ятовуванням та відтворенням. Розвиток навичок запам'ятовування з подальшим відтворенням у спеціально дібраних завданнях (читання вголос учителем або учнем фрагментів поезії). Збагачення образної уяви та образного мовлення учнів. Розвиток образного мислення. Формування навичок використання епітетів, метафор, інверсії тощо у власному мовленні у розкритті картин природи, станів ліричного героя. Корекція самоконтролю за правильністю власної вимови. Розвиток навичок виразного читання поетичних творів, вміння керувати силою голосу відповідно до характеру твору.</p>
7	4	<p align="center">ОБРАЗ МАЙБУТНЬОГО В ЛІТЕРАТУРІ</p>	<p><i>Учень (учениця):</i></p>	<p>Розвиток навичок характеризувати</p>

		<p>Рей Дуглас Бредбері (нар. 1920).«Усмішка». Тривога за руйнування духовних цінностей в оповіданні «Усмішка». Образ Тома, його динаміка. Значення образу Джоконди для розкриття головної ідеї твору.</p> <p>Роберт Шеклі (1928-2005).«Запах думок». Утвердження сили людської думки у творі. Духовне й фізичне випробування Кліві. Роздуми автора про майбутнє людини та людства. Гуманістичний зміст оповідання – віра в перемогу людського розуму.</p> <p><i>(ТЛ) Конфлікт. Поглиблення поняття про фантастику.</i></p> <p><i>(ЛК) Образ майбутнього у творах сучасного мистецтва (живопис, кіно, музика та ін.).</i></p> <p><i>(УС) Українські письменники-фантасти, їхні твори для дітей.</i></p> <p><i>(ЕК) Том і Кліві: схожість і відмінності. Образи майбутнього в літературі та інших видах мистецтва.</i></p>	<p><i>виразно читає</i> текст і <i>визначає</i> головну думку прочитаного, <i>підтверджує</i> її прикладами, цитатами з тексту; <i>називає</i> основні ознаки фантастичної літератури та виявляє їх у прочитаних творах;</p> <p><i>характеризує</i> образи головних героїв фантастичних оповідань Р. Бредбері і Р. Шеклі;</p> <p><i>встановлює</i> сутність конфлікту між героєм і світом (Том і натовп, Кліві і неземна цивілізація);</p> <p><i>характеризує</i> образи майбутнього у творах письменників;</p> <p><i>зіставляє</i> персонажів фантастичних творів (Том і Кліві);</p> <p><i>висловлює</i> свою думку щодо майбутнього людства, ролі літератури й мистецтва в майбутньому.</p>	<p>порівнювати, зіставляти, персонажів фантастичних творів, встановлювати сутність конфлікту поміж героями і світом шляхом висловлювання власної думки.</p> <p>Корекція навичок самоконтролю за власною вимовою під час усного переказу.</p> <p>Конкретизація уявлень про художні засоби вираження характерів літературних героїв, передачі основної думки твору, опису сюжетних ліній.</p> <p>Подолання вербалізму уявлень.</p> <p>Виховання позитивного особистісного ставлення до вивчення літератури.</p> <p>Збагачення соціального досвіду.</p> <p>Розвиток творчої уяви та фантазії на матеріалі вивчених творів шляхом виконання творчих завдань із вигадування власного сюжету розвитку подій відомих творів.</p>
8	1	<p>ПІДСУМКИ</p> <p>Узагальнення і систематизація навчального матеріалу.</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p><i>знає</i> авторів і українських перекладачів творів зарубіжних письменників, що вивчалися протягом року;</p> <p><i>розкриває</i> ідейно-художній зміст, актуальність прочитаних творів, їхні сюжетно-композиційні особливості, систему образів, жанрову своєрідність (окремих жанрів – оповідання, повість, роман, хайку, поема);</p>	<p>Розвивати фонематичні навички, вміння слухати, чути.</p> <p>Удосконалювати навички співвіднесення вербальних мовленнєвих одиниць з невербальними (жестове, письмове мовлення).</p> <p>Удосконалення аналітико-синтетичної діяльності на матеріалі порівняння персонажів, ситуацій, творів.</p> <p>Розвиток навичок описового мовлення.</p>

		<p><u>Завершення II семестру (+ 6 год. резерв)</u></p>	<p><i>знає визначення</i> основних літературознавчих понять, що вивчалися протягом 5-6 класу, застосовує їх у процесі аналізу й інтерпретації текстів (окремих фрагментів і компонентів – образів, сюжетів та ін.); <i>демонструє</i> вміння порівнювати твори літератури та їх утілення в різних видах мистецтва; <i>усвідомлює</i> взаємозв'язки української літератури з іншими літературами (на рівні окремих спільних рис міфології, жанрів (байка та ін.), тем (природа та ін.), образів (дітей та ін.) тощо).</p>	<p>Формувати вміння враховувати ситуацію спілкування, емоційний стан та мовлення співрозмовника. Розвиток власних міркувань про вивчені твори. Розвиток естетичного смаку, відчуття краси образного слова. Розвиток образної уяви. Розвиток абстрактного мислення, спостережливості, уміння доводити власну думку, усвідомлення того, що власна думка і власна позиція – важливі риси характеру особистості</p>
		<p>Для вивчення напам'ять Р. Бернс. «Моє серце в верховині...» М. Басьо. Хайку (3-4 за вибором учня)</p>		<p>Удосконалення навичок запам'ятовування. Розвиток допитливості, спостережливості, уважності, кмітливості як важливих елементів розумової діяльності людини. Виховання естетичних почуттів та ціннісного ставлення до художнього слова літературного твору.</p>

7 КЛАС
(35 годин, 1 година на тиждень)

№ №	К-ть год.	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи
1	1	<p>ВСТУП Оригінал і переклад. Види перекладів, специфіка художнього перекладу. Переклад і переспів. <i>(ТЛ) Поглиблення понять про оригінал і переклад. Переспів.</i> <i>(ЛК) Роль художніх перекладів у розвитку культурного діалогу, дружніх взаємин між народами.</i> <i>(УС) Основні відомості про розвиток української перекладацької традиції. Майстри художнього перекладу.</i> <i>(ЕК) Основні принципи аналізу та інтерпретації оригіналу і художнього перекладу. Переклад і переспів: схожість і відмінність.</i></p>	<p>Учень (учениця): <i>дає визначення</i> понять «оригінал», «переклад», «переспів», <i>розрізняє</i> їх (на прикладі окремих текстів); <i>знає</i> види перекладу – прямий (непрямий), точний (неточний), повний (неповний), вільний та ін., <i>встановлює</i> різницю поміж ними (на конкретних прикладах текстів); <i>знає</i> витоки й основні етапи української перекладацької традиції, імена видатних українських перекладачів, котрі зробили значний внесок у культуру України, прилучення українців до світових здобутків; <i>порівнює</i> переклад і переспів одного й того самого твору, <i>встановлює</i> схожість і відмінність між ними; <i>розуміє</i> значення опанування творів в оригіналі (іноземною мовою), роль художніх перекладів у розвитку культури, взаємин між народами, становленні особистості.</p>	<p>Розвиток функцій та операцій, що забезпечують взаємодію аналізаторних систем (слухової, зорової, мовнорухової, кінестетичної), які є основою повноцінного читання. Розвиток навичок активного слухання. Формування уявлень про поняття «оригінал» та «переклад». Слухання уривків відомих творів мовою оригіналу та в перекладі. Формування уявлень про естетичну та художньо-образну цінність твору, відмінності передачі художньої виразності твору мовою оригіналу та перекладу. Розвиток умінь орієнтування у змісті підручника, книги шляхом пошуку необхідної інформації за засвоєним шаблоном. Виховання естетичних почуттів. Розвиток творчих здібностей шляхом виконання творчих завдань з перекладу уривків оригінальних творів на українську мову.</p>

2	3	<p style="text-align: center;">СУЧАСНА ЛІТЕРАТУРА</p> <p>ЗРОСТАННЯ І ВЗАЄМИНИ ЗІ СВІТОМ (1-2 твори за вибором учнів і вчителя) Астрід Анна Емілія Ліндгрєн (1907-2002). «Міо, мій Міо». Основні відомості про життя і творчість письменниці, популярність її творів у різних країнах. Моральні цінності у творчості А. Ліндгрєн. Образи головних героїв. Перемога добра над злом.</p> <p>Міхаель Андреас Гельмут Енде (1929-1995). «Джим Гудзик і машиніст Лукас». Фантастична країна Усландія та її мешканці (король, Лукас, пан Ермель, пані Ваас). Моральні цінності, що стверджуються у творі (дружба, кохання, сім'я, повага до інших, любов до батьківщини).</p> <p>Крістіне Нестлінгер (нар. 1936). «Конрад, або Дитина з бляшанки». Незвичайність образу Конрада, риси його характеру. Конрад і його становлення у світі.</p> <p><i>(ТЛ) Поглиблення понять про повість (психологічна повість, повість-казка), роман (фантастичний роман). (ЛК) Фентезі в різних видах мистецтва (література, кіно, живопис та ін.). (УС) Твори сучасних письменників для дітей і про дітей. (ЕК) Утілення творів сучасної літератури у кіно, ілюстраціях та ін.</i></p>	<p>Учень (учениця): <i>розповідає</i> про основні події сюжету творів, <i>виокремлює</i> в них кульмінаційні моменти; <i>визначає</i> актуальні проблеми у творах митців, пов'язані зі зростанням дитини, її взаєминами з колективом, світом дорослих; <i>висловлює і пояснює</i> свою точку зору щодо вчинків персонажів, їхніх стосунків; <i>визначає</i> жанрові ознаки (казки, повісті, роману) в прочитаних творах; <i>виявляє</i> риси характерів героїв у життєвих випробуваннях; <i>осмислює</i> поняття «добро» і «зло», «життя» і «смерть», «любов» і «ненависть», «милосердя» і «байдужість» у процесі інтерпретації художніх образів, епізодів прочитаних творів, розмірковує про вибір життєвої позиції, моральні цінності; <i>порівнює</i> образи дітей і підлітків у прочитаних протягом року творах, <i>називає</i> своїх улюблених персонажів і <i>висловлює</i> власне ставлення до них; <i>розповідає</i> про свої улюблені твори сучасних письменників, <i>виявляє</i> в них актуальний зміст; <i>розуміє</i> значення категорії «художність» для оцінки творів масового мистецтва.</p>	<p>Розвиток збережених аналізаторів (зір, слух, дотик). Розвиток функцій та операцій, що забезпечують взаємодію аналізаторних систем (слухової, зорової, мовнорухової, кінестетичної), які є основою повноцінного читання. Конкретизація уявлень про основні структурні компоненти літературного твору, літературні поняття (повість, повість-казка, фантастичний роман) Конкретизація смислового та лексичного значень понять, що відображають тему взаємин, стосунків, моральних цінностей. Розвиток навичок виявляти і описувати риси характерів, емоційні стани головних персонажів художнього твору. Удосконалювати вміння словесно характеризувати образи персонажів. Стимулювати активне використання засвоєних, нових й уточнених лексичних понять при складанні розповідей різного типу і при переказі. Розвиток навичок аналізувати, оцінювати й описувати моральні якості, вчинки і взаємостосунки героїв творів.</p>
---	---	--	---	---

3	<p>6</p> <p>БИЛИНИ І БАЛАДИ</p> <p>Билина як жанр. Поетичне відображення історії Київської Русі в билинах. Основні цикли билин (Київський, Новгородський).</p> <p>«Ілля Муромець і Соловей-Розбійник». Реальність (історія, побут, звичаї) і художня вигадка в билині. Ідеал воїна-захисника в билині «Ілля Муромець і Соловей-Розбійник». Утілення людських чеснот в образах героїв билин. Елементи фольклору.</p> <p>Балада як жанр фольклору та літератури. Характерні ознаки балади.</p> <p>Фольклорні балади.</p> <p>«Король Лір і його дочки».</p> <p>«Як Робін Гуд став розбійником» або «Поєдинок Робіна Гуда з Гаєм Гізборном» (1 за вибором учителя).</p> <p>«Король Лір і його дочки». Моральний урок у творі. Король Лір як вічний образ.</p> <p>«Як Робін Гуд став розбійником» або «Поєдинок Робіна Гуда з Гаєм Гізборном». Ідеї свободи і служіння народові. Образ народного захисника Робіна Гуда.</p> <p>Літературні балади.</p> <p>Йоганн Крістоф Фрідріх Шиллер (1759-1805). «Рукавичка».</p> <p>Випробування головного героя балади. Образ справжнього лицаря, його мужність, відвага, людська гідність.</p> <p>Адам Міцкевич (1798-1855). «Світязь».</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p><i>виразно читає</i> билини і балади, <i>висловлює</i> власне враження про них, емоційне ставлення до змальованих подій, героїв;</p> <p><i>дає визначення</i> жанрів «билина», «балада», <i>виявляє</i> їхні характерні ознаки в текстах прочитаних творів;</p> <p><i>називає</i> цикли билин (Київський і Новгородський), ключові твори і героїв циклів;</p> <p><i>визначає</i> характерні риси фольклорних балад («Король Лір і його дочки» та балади про Робіна Гуда);</p> <p><i>характеризує</i> образи билин і фольклорних балад як традиційні й вічні, розкриває втілення в них народних уявлень (про мораль, патріотизм, героїзм та ін.);</p> <p><i>переказує</i> сюжет билин і балад (в окремих частинах і цілісно);</p> <p><i>визначає</i> ключові (зокрема кульмінаційні) моменти в літературних баладах і встановлює, як у ключових моментах виявляються риси героїв, увиразнюється ідея твору;</p> <p><i>характеризує</i> образи персонажів літературних балад;</p> <p><i>виявляє</i> засоби поетичної мови в билинах і баладах (гіперболи, епітети, метафори, повтори та ін.), зокрема фольклорного походження;</p> <p><i>визначає</i> у прочитаних творах символи (наприклад, рукавичка, озеро, білі лілії,</p>	<p>Коригувати уявлення про билини і балади, як літературний твір певної історичної доби, конкретизувати уявлення про особливості передачі літературного образу в цьому виді творів.</p> <p>Розвиток умінь виразно читати, билини і балади, висловлювати власне емоційне ставлення про них, описаних подій, героїв шляхом читання частин текстів з метою визначення головної думки, рольового читання, переказування сюжетів билин і балад.</p> <p>Корекція навичок контролю за якістю вимови шляхом виконання вправ парами з метою виправлення помилок один одного, а також самоконтролю за власною вимовою під час здійснення переказу сюжетів і образів билин і балад у мистецтві (творах живопису, музики, кіно, мультиплікації та ін. – за вибором).</p> <p>Розвивати здатність виразно читати художній твір, використовуючи різноманітні засоби інтонаційної виразності.</p> <p>Розвивати пізнавальну активність щодо використання нових та засвоєних лексичних понять у відповідях на запитання, при складанні розповіді чи переказі .</p> <p>Розвиток вміння здійснювати оцінку й аналіз прочитаного тексту, давати</p>
---	--	---	--

		<p>Утвердження любові до батьківщини й героїзму в баладі А. Міцкевича. Символічні образи, елементи фольклору у творі. Роберт Льюїс Стівенсон (1850-1894). «Балада про вересовий напій». Основний конфлікт балади (батько і син – король, свобода – рабство). Утвердження духовної сили пиктів, їхнього героїзму в захисті національних цінностей. Символіка твору. <i>(ТЛ) Билина, балада (фольклорна і літературна), гіпербола, символ.</i> <i>(ЛК) Історія і культура Київської Русі. Зображення героїв билин і балад у мистецтві (живописі, музиці, мультиплікації та ін.).</i> <i>(УС) А. Міцкевич і Україна. Музеї А. Міцкевича і пам'ятники письменникові в Польщі (Познань), Україні (Львів), Білорусі (Новогрудок).</i> <i>(ЕК) Порівняння особливостей фольклорних і літературних балад, оригіналів і перекладів (як цілісно, так і в окремих фрагментах).</i></p>	<p>вересовий напій та ін.), розкриває їхній прихований зміст; <i>зіставляє</i> оригінали літературних балад із художніми перекладами (<i>за умови володіння іноземною мовою</i>); <i>розкриває</i> особливості відтворення сюжетів і образів билин і балад у мистецтві (творах живопису, музики, кіно, мультиплікації та ін. – за вибором); <i>називає</i> перекладачів билин, балад, <i>виявляє</i> майстерність їхніх перекладів.</p>	<p>характеристику вчинкам і характерам головних героїв. Розвиток навичок самоконтролю при прочитанні творів, до планування своєї діяльності. Активізація слухового сприймання балад і билин за допомогою наочних ілюстрації, додаткового пояснення семантичного значення слів та символічного значення образів; Виховання творчої уяви під час обговорення сюжетів літературних балад та билин, засобами персоналізації образів героїв.</p>
4	6	<p>ІСТОРИЧНЕ МИНУЛЕ В ЛІТЕРАТУРІ Вальтер Скотт (1771 – 1832). «Айвенго». В. Скотт – засновник історичного роману. Історія і художній вимисел у романі «Айвенго». Утілення в образі Айвенго кодексу лицаря, художні</p>	<p>Учень (учениця): <i>знає</i> основні відомості про життя і творчість письменників; <i>виразно читає</i> твори (фрагменти або цілісно), <i>виявляє</i> емоційне враження від прочитаного, <i>пояснює</i> своє ставлення;</p>	<p>Актуалізація опорних уявлень про історичні періоди створення літературних творів. Конкретизація уявлень про історичний жанр літературних творів. Уточнення і розширення розуміння лексичних</p>

	<p>засоби створення образу. Зіткнення добра, краси й справедливості із жорстокістю і підступністю. Образи Бріана де Буагильбера, принца Джона, Фрон де Бефа, Моріса де Брасі, Ровени, Ребекки. Історичний колорит твору і засоби його створення. Динаміка сюжету і гумор.</p> <p>Друга світова війна у європейській поезії (К.І. Галчинський («Лист із полону», «Пісня про солдатів Вестерплатте» та ін.), А. Маргул-Шпербер («Про назву концтабору Бухенвальд»), Б.Ш. Окуджава («До побачення, хлопчики...») та інші – 2-3 твори за вибором учнів і вчителя).</p> <p>Зображення трагедії Другої світової війни з різних боків Європи.</p> <p>Василь Володимирович Биков (1924 – 2003). «Альпійська балада».</p> <p>Особливості сюжету і композиції повісті. Образи Івана Терешка і Джулії.</p> <p>Протиставлення сили дружби і кохання світу насильства. Гуманістичний зміст повісті. Символічність назви твору, риси жанру балади в ньому.</p> <p><i>(ТЛ) Поглиблення понять про роман (історичний роман).</i></p> <p><i>Види і функції пейзажу у творі.</i></p> <p><i>Початкові поняття про художній час, художній простір.</i></p> <p><i>(ЛК) Культура проти війни (твори живопису, музики, кіно, у яких</i></p>	<p><i>виявляє історичну основу прочитаних творів; висловлює власне судження щодо подій і образів, підтверджує свою думку цитатами з тексту;</i></p> <p><i>переказує текст (у частинах або цілісно) з виявленням особливостей сюжету (епічного або ліричного);</i></p> <p><i>характеризує образи персонажів, виявляє в них ключові риси, національний і загальнолюдський зміст;</i></p> <p><i>порівнює образи героїв (Бріан де Буагильбер і Айвенго, леді Ровена і Ребекка), виявляє схожість і відмінності між ними;</i></p> <p><i>вирізняє у прочитаних текстах художні засоби створення образів персонажів, установлює функції засобів образотворення;</i></p> <p><i>характеризує образ автора і засоби вираження авторської позиції;</i></p> <p><i>визначає види і функції пейзажу в прочитаних творах (розкриття образів, національного колориту, авторської позиції, ідеї);</i></p> <p><i>дає визначення поняття «художній час», пояснює його відмінність від хронологічного часу;</i></p> <p><i>виокремлює епізоди текстів, де відбувається зміщення лінійного часу, відхід автора від хронологічної послідовності у викладі подій, пояснює значення цього прийому;</i></p> <p><i>дає визначення поняття «художній простір», установлює особливості художнього простору в прочитаних творах;</i></p> <p><i>висловлює враження про ліричні твори про</i></p>	<p>понять, що зустрічаються при ознайомленні із художніми творами.</p> <p>Подолання вербалізму уявлень.</p> <p>Розвиток мисленневих операцій аналізу та порівняння через пошук схожих і відмінних ознак літературних творів, розвивати вміння розуміти прихований зміст, символічне значення образів та назви твору.</p> <p>Розвивати пам'ять: вчити відтворювати хронологію сюжету, переказувати прослуханий або прочитаний твір.</p> <p>Корекція навичок виразного читання творів, правильного наголошування маловідомих слів під час читання вголос творів.</p> <p>Розвиток навичок висловлювання емоційногоставлення до прочитаного.</p> <p>Актуалізація навичок здійснювати порівняння шляхом зосередження уваги на суттєвих ознаках явищ з подальшим їх аналізом за допомогою спеціально дібраних вправ, що передбачають багаторазове повторення того ж алгоритму дій (табличне складання порівняльної характеристики героїв, літературний диктант із зосередженням суттєвих ознаках, порівнює образи героїв (Бріан де Буагильбер і Айвенго, леді Ровена і Ребекка), виявляє схожість і відмінності між ними;</p> <p>Виховання інтересу до процесу читання чи слухання творів,</p>
--	--	---	--

		<p>викривається фашизм).</p> <p><i>(УС) Висловлювання українських митців про В. Скотта, його вплив на розвиток історичного роману.</i></p> <p><i>(ЕК) Порівняння образів персонажів (Бріан де Буагильбер і Айвенго, леді Ровена і Ребекка). Зіставлення літературних творів із їхніми утіленнями в інших видах мистецтва (кіно, театр, ілюстрації та ін.).</i></p>	Другу світову війну.	<p>обговорення прочитаного, висловлювання власного ставлення до сюжету, героїв, їхніх, переживань, вчинків, їх ставлення до інших людей. Виховання інтересу до авторської позиції та засобів її вираження у творі, спонукати проводити паралелі із реальним життям і описуваною хронологією подій у художньому творі. Розвиток уяви, образного мислення, фантазії.</p> <p>Збагачення активного словника описовими поняттями на позначення різних емоційних станів, переживань, опису природи.</p>
5	5	<p>ДУХОВНЕ ВИПРОБУВАННЯ ЛЮДИНИ</p> <p>Джеймс Олдрідж (нар. 1918). «Останній дюйм». Проблема взаємин між батьками й дітьми. Символічність назви оповідання. Образи Бена і Деві, художні засоби їхнього створення. Віра у внутрішні можливості людини, подолання нею життєвих випробувань, здатність до порозуміння. Утвердження сімейних цінностей.</p> <p>Редьярд Кіплінг (1865-1936). «Балада про Схід і Захід». «Якщо...».</p> <p>Протистояння і примирення Сходу й Заходу в «Баладі про Схід і Захід» Р. Кіплінга. Антитези у творі. Ідеї миру і дружби. Динаміка образів головних</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p><i>виразно читає</i> художні тексти, емоційно <i>сприймає, висловлює</i> враження від прочитаних творів;</p> <p><i>розкриває</i> історичні, моральні, філософські проблеми у творах письменників, актуальність проблематики оповідань для сьогодення;</p> <p><i>розповідає</i> про основні факти життя і творчості митців;</p> <p><i>виризняє</i> напружені (кульмінаційні) моменти сюжету, їхнє значення для розкриття образів персонажів;</p> <p><i>аналізує</i> образи персонажів: їхні характерні риси, вчинки, стосунки з іншими персонажами, динаміку, засоби створення</p>	<p>Конкретизація уявлень про історичні, моральні, філософські проблеми у творах письменників та формування навичок їх порівняння з проблемами сьогодення.</p> <p>Розвиток функцій та операцій, що забезпечують взаємодію аналізаторних систем (слухової, зорової, мовнорухової, кінестетичної).</p> <p>Розвиток навичок виразного читання та усвідомленого слухання, діалогічного та описового мовлення: самостійно ставити запитання до співбесідника, дотримуватися основної змістової лінії, заданої в діалозі, використовувати зразок, стимульний зоровий та слуховий матеріал.</p>

		<p>героїв (Камаль, Полковничий син). Проблема духовного випробування людини та її моральної стійкості у вірші Р. Кіплінга «Якщо». Сюжет і композиція вірша. Художні особливості твору, його провідна ідея (людина повинна залишатися собою у різних життєвих випробуваннях, зберігати вірність моральним принципам).</p> <p><i>(ТЛ) Поглиблення понять про баладу (літературну), оповідання, вірш.</i></p> <p><i>(ЛК) Втілення творів Дж. Олдріджа, Р. Кіплінга в мистецтві (кіно, ілюстрації тощо).</i></p> <p><i>(УС) Дж. Олдрідж і Україна. Українські переклади творів митців.</i></p> <p><i>(ЕК) Порівняння оригіналів і художніх перекладів (фрагментів) творів митців.</i></p> <p><u>Завершення I семестру</u></p>	<p>(художня деталь, символи та ін.); <i>визначає</i> у творах антитези, <i>пояснює</i>, як вони реалізовані у творах; <i>знаходить</i> у прочитаних творах символи, <i>виявляє</i> їхній прихований зміст, множинність трактування; <i>порівнює</i> оригінали й художні переклади (фрагменти) творів митців (за умови володіння іноземною мовою); <i>висловлює</i> власне ставлення до порушених у творах філософських і моральних проблем.</p>	<p>Корекція навичок виразного мовлення: уміння передавати стиль повідомлення, характер персонажів за допомогою інтонації, дикції з дотриманням норм мовленнєвого етикету.</p> <p>Формувати вміння використовувати цитати, план з метою характеристики літературного героя, добирати в тексті приклади для розкриття пунктів цього плану.</p> <p>Розвиток слухового контролю за вимовою та оформленням власних висловів.</p> <p>Розвиток умінь порівнювати оригінали й художні переклади (фрагменти) творів митців; висловлювати власне ставлення до порушених у творах філософських і моральних проблем.</p> <p>Розвиток вміння висловлювати своє ставлення та переживання з приводу подій, описаних у художньому творі, та вчинків головних героїв.</p>
6	5	<p>ДРУЖБА І КОХАННЯ</p> <p>Олександр Сергійович Пушкін (1799-1837). «19 жовтня 1825 року».</p> <p>Дитинство і юність О.С. Пушкіна. Уславлення дружби й вірності у вірші О.С. Пушкіна «19 жовтня». Авторські спогади і роздуми у творі.</p> <p>Шолом-Алейхем «Пісня над піснями» або Олександр Грін «Пурпурові вітрила» (1 твір за вибором учителя і учнів)</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p><i>знає і розповідає</i> про основні факти життя і творчості митців, їхні зв'язки з Україною, увічнення їхньої пам'яті в літературних музеях, пам'ятниках;</p> <p><i>виявляє</i> факти біографії О.С. Пушкіна у вірші «19 жовтня 1825 року»;</p> <p><i>визначає</i> провідну ідею вірша О.С. Пушкіна «19 жовтня 1825 року», <i>знаходить</i> відповідні цитати;</p>	<p>Розвиток збережених аналізаторів.</p> <p>Розвиток навичок активного слухання та відтворення (переказування) поетичних текстів.</p> <p>Розвиток навичок виділення головної думки поезії.</p> <p>Конкретизація уявлень про художні засоби поезії, особливості створення та передачі поетичних образів, особливості сюжету і композиції.</p>

	<p>Шолом-Алейхем (1859-1916). «Пісня над піснями». Віхи життєвого і творчого шляху письменника. Відображення у його творах культури та долі єврейського народу. Тема кохання в повісті Шолом-Алейхема «Пісня над піснями». Еволюція героїв (Шимек і Бузя) у часі. Біблійні мотиви в повісті. Утвердження етичних цінностей.</p> <p>Олександр Грін (1880-1932). «Пурпурові вітрила». Поєднання реального і фантастичного в повісті. Основний конфлікт твору (Каперна – мрія). Ассоль і Грей. Символіка образу пурпурових вітрил.</p> <p>Вірші зарубіжних поетів про дружбу і кохання (Р. Бернс («Любов»), Г. Гейне («Коли настав чудовий май...»), К.М. Симонов («Жди мене...») та інші – 2-3 за вибором учнів і вчителя). Поетизація високого почуття, розкриття його сутності.</p> <p><i>(ТЛ) Поглиблення понять про вірш, повість, образ автора.</i></p> <p><i>(ЛК) Біблія («Пісня над піснями»). Екранізації, ілюстрації, театральні вистави за творами митців.</i></p> <p><i>(УС) Шолом-Алейхем і Україна. Літературні музеї Шолом-Алейхема і Олександра Гріна.</i></p> <p><i>(ЕК) Порівняння образів персонажів. Зіставлення літературних образів з кінообразами.</i></p>	<p><i>характеризує образ автора у вірші О.С. Пушкіна «19 жовтня 1825 року», його спогади, зміни образу автора в часі; визначає роль описів природи у вірші «19 жовтня 1825 року», розкриває їх емоційне забарвлення і художні засоби втілення певних емоцій і почуттів;</i></p> <p><i>переказує основні події повісті «Пісня над піснями» Шолом-Алейхема (або «Пурпурові вітрила» Олександра Гріна); визначає особливості сюжету і композиції прочитаної повісті;</i></p> <p><i>характеризує духовно-емоційний світ головних героїв прочитаної повісті, зміни (або незмінність) їхніх внутрішніх якостей; розкриває сутність трактування проблеми кохання у творі Шолом-Алейхема (або Олександра Гріна); висловлює власні судження щодо персонажів (Шимек, Бузя; або Ассоль, Артур Грей), їхнє ставлення до кохання і світу; визначає теми, провідні мотиви, ідеї у повісті «Пісня над піснями» (або «Пурпурові вітрила»); називає символи у прочитаних творах, розкриває їхній зміст, функції; зіставляє літературні образи з кінообразами, виявляє ключові риси характеру персонажів прочитаних творів, утілені в медіаверсіях; виразно читає вірші зарубіжних авторів про кохання, висловлює враження від прочитаних творів, порівнює оригінали і переклади віршів (за умови володіння іноземною мовою).</i></p>	<p>Розвиток умінь переказувати основні факти життя і творчості митців, їх зв'язки з Україною, увічнення їхньої пам'яті в літературних музеях, пам'ятниках.</p> <p>Корекція інтонаційної забарвленості шляхом виразного читання.</p> <p>Розвиток умінь аналізувати зміст тексту з метою відокремлення суттєвих відомостей від несуттєвих, робити висновки на основі здійсненого аналізу.</p> <p>Розвиток розумової операції узагальнення на основі співставлення головної думки та теми тексту з його назвою наприклад .«Пісня над піснями» Шолом-Алейхема і «Пурпурові вітрила» Олександра Гріна.</p> <p>Конкретизація уявлень про послідовність подій, що мають місце у творах; причинно-наслідкових зв'язків. Усвідомлення духовно-емоційного світу головних героїв повістей, зміни або незмінність їхніх внутрішніх якостей. Збагачення активного словника прикметниками, дієсловами, дієприкметниковими та дієприслівниковими зворотами при складанні розповіді, характеристики, висловлюванні власного судження з приводу літературного твору, що вивчається.</p>
--	---	---	--

7	2	<p>ЛІТЕРАТУРНИЙ ДЕТЕКТИВ Детектив як жанр літератури, характерні ознаки жанру. Жанрове розмаїття детективів. Едгар Аллан По «Золотий жук», Артур Конан Дойл «Пістрява стрічка» або «Спілка рудих» (1-2 твори за вибором учителя і учнів). Едгар Аллан По (1809-1849). «Золотий жук». Е.А. По – засновник жанру детективу у світовій літературі. Захопливий сюжет повісті «Золотий жук». Особливості композиційної будови твору – «розповідь у розповіді», її художнє значення (поєднання різних точок зору, створення емоційної напруги, таємничої атмосфери та ін.). Образи Вільяма Леграна, Джупітера, оповідача. Артур Конан Дойл (1859-1930). «Записки про Шерлока Холмса» («Пістрява стрічка», «Спілка рудих»). А. Конан Дойл – відомий автор класичних детективів, популярність його героїв у різних країнах. Особливості сюжету і композиції оповідань про Шерлока Холмса. Шерлок Холмс як безпосередній учасник розв’язання сімейного конфлікту в оповіданні «Пістрява стрічка». Іронічне зображення пристрасті людини до легкого збагачення в оповіданні «Спілка рудих». Сутність «дедуктивного методу» Шерлока Холмса, утвердження в його</p>	<p>Учень (учениця): <i>дає визначення жанру «детектив», виявляє його характерні ознаки на прикладі прочитаних творів;</i> <i>знає про історію виникнення і формування жанру у світовій літературі, видатних представників детективної літератури;</i> <i>розповідає про ключові віхи життя і творчості Е.А. По і А. Конана Дойла, називає їхні найвідоміші книги, причини популярності серед різних поколінь;</i> <i>виявляє характерні ознаки циклу в «Записках про Шерлока Холмса»;</i> <i>висловлює враження від прочитаних творів письменників, розповідає про своїх улюблених героїв;</i> <i>виявляє особливості сюжету і композиції творів Е.А. По і А. Конана Дойла;</i> <i>встановлює значення прийому «розповідь у розповіді» в текстах письменників;</i> <i>характеризує образи персонажів (Легран, Джупітер, Шерлок Холмс, Ватсон, учасники злочинів та ін.);</i> <i>змальовує образи оповідачів, називає їхні провідні риси, роль у розгортанні сюжету (спостерігач, безпосередній учасник сюжету (персонаж) тощо);</i> <i>розуміє поняття «точка зору», виявляє у творах різні точки зору (персонажів, оповідача) на події, зіставляє їх;</i> <i>розповідає про відомі екранізації за творами Е.А. По і А. Конана Дойла (1-2 за вибором),</i></p>	<p>Розвиток збережених аналізаторів, слухового та дотикового сприймання. Розвиток навичок активного слухання та відтворення (переказування) художніх текстів. Конкретизація уявлень про “детектив” як літературний жанр, його характерні ознаки та засоби зображення описуваних подій. Уточнення та розширення засвоєних літературних уявлень. Розвиток вміння розуміти прихований зміст, переносне значення, символічність образу, іронію тощо. Формування навичок пошуку та наведення приклади із фрагментів художніх творів жанру детектив. Розвиток уважності, зосередження при читанні та переказуванні творів. Засвоєння нових понять шляхом здійснення записів відповідних визначень до літературознавчого словничка з подальшим їх запам’ятовуванням та відтворенням шляхом організації ігор-завдань, спрямованих на засвоєння як їхнього вимовного боку, так і смислового (уміння їх тлумачити). Розвиток творчої уяви та фантазії.</p>
---	---	--	--	---

		<p>образі сили інтелекту і моральних якостей. Доктор Ватсон як оповідач. Різні точки зору на події як художній прийом створення атмосфери таємничості.</p> <p><i>(ТЛ) Оповідач і розповідач. Початкове поняття про точку зору.</i></p> <p><i>(ЛК) Екранізації творів Е.А. По і А.КонанаДойла. Музеї Е. По в США (Балтимор, Річмонд), Шерлока Холмса у Великобританії (Лондон). Пам'ятники письменникам та їхнім героям.</i></p> <p><i>(УС) Українські письменники – майстри детективного жанру.</i></p> <p><i>(ЕК) Порівняння оригіналів і художніх перекладів. Порівняння літературних детективів з екранізаціями.</i></p> <p>(Вивчення одного з творів за вибором вчителя)</p>	<p><i>висловлює</i> власне судження про втілення героїв детективів засобами кіномистецтва; <i>порівнює</i> оригінали й художні переклади творів письменників (за умови володіння іноземною мовою).</p>	
8	2	<p>СВІТОВА НОВЕЛА</p> <p>Новела як літературний жанр, її характерні ознаки, різновиди.</p> <p>О. Генрі (1862-1910). «Дари волхвів», «Останній листок». О. Генрі – майстер новели. Моральні цінності в новелі «Дари волхвів». Біблійні мотиви у творі, художні деталі. Новела «Останній листок» – гімн людині, котра здатна на самопожертву заради ближнього. Специфіка розкриття образу Бермана (непримітна зовнішність, невдаха, найкращий «шедевр» митця). Образи дівчат, їхня динаміка (Сью, Джонсі).</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p><i>дає визначення</i> жанру новели, <i>виявляє</i> її характерні ознаки у прочитаних творах; <i>розрізняє</i> за змістом різновиди новел (психологічну, філософську, фантастичну та ін.); <i>виразно читає і переказує</i> (близько до тексту) новели письменників; <i>виявляє</i> у новелах зарубіжних митців основні проблеми (моральні, філософські та ін.), їхнє художнє втілення в подіях, образах, символах, назвах та інших компонентах твору; <i>визначає</i> особливості розвитку сюжету новел, <i>напружені</i> (кульмінаційні) моменти творів;</p>	<p>Розвиток збережених аналізаторів, слухового та дотикового сприймання. Розвиток навичок активного слухання та відтворення (переказування) художніх текстів.</p> <p>Конкретизація уявлень про “новелу” як літературний жанр, його характерні ознаки та засоби зображення описуваних подій, різновиди новел. Розвиток умінь визначати особливості розвитку сюжету новел, напружені (кульмінаційні) моменти творів, характеризувати образи персонажів</p>

	<p>Особливості художньої мови новели, розповідач.</p> <p>Герберт Джордж Уеллс (1866-1946). «Чарівна крамниця». Видатний англійський фантаст Г. Дж. Уеллс. Точка зору дорослого і дитини в новелі «Чарівна крамниця». «Дива» та їхнє сприйняття персонажами. Оповідач твору (батько). Особливості дитячого світу. Роль елементів фантастики.</p> <p>Рюноске Акутагава (1892-1927). «Павутинка». Майстер японської новели Р. Акутагава. Втілення ідеї про моральну справедливість у новелі «Павутинка». Філософський зміст твору. Підтекст.</p> <p><i>(ТЛ) Поглиблення понять про оповідача і розповідача, точку зору. Новела та її різновиди.</i></p> <p><i>(ЛК) Біблія («Поклоніння волхвів»). Музей О. Генрі в США (Остін). Древні храми-музеї Японії.</i></p> <p><i>(УС) Українські письменники – майстри новели.</i></p> <p><i>(ЕК) Порівняння образів героїв новел О. Генрі. Порівняння оригіналів і художніх перекладів новел О. Генрі, Г. Уеллса (окремих фрагментів творів).</i></p> <p>(Вивчення одного з творів за вибором вчителя)</p>	<p><i>характеризує</i> образи персонажів новел у їхніх стосунках, динаміці, виявляє ключові риси персонажів, їхні моральні якості; <i>розмірковує</i> над фіналами творів, дає їм (фіналам) власне тлумачення; <i>характеризує</i> образи оповідача («Чарівна крамниця» Г. Дж. Уеллса) і розповідача (новели О. Генрі), <i>розрізняє</i> їх за формами оповіді (оповідач – від 1-ої особи, розповідач – від 3-ої особи); <i>виявляє</i> культурні паралелі в текстах новел (біблійні мотиви в новелі «Дари волхвів» О. Генрі, зв'язок із японськими традиціями в новелі «Павутинка» Р. Акутагани); <i>розкриває</i> підтекст окремих епізодів творів; <i>порівнює</i> оригінали і художні переклади новел (за умови володіння іноземною мовою); <i>порівнює</i> образи героїв новел О. Генрі; <i>знає</i> про втілення сюжетів новел у різних видах мистецтва, <i>висловлює</i> ставлення до них (1-2 твори за вибором).</p>	<p>новел у їхніх стосунках, динаміці, виявляти ключові риси персонажів, їх моральні якості; розмірковувати над фіналами творів, дає їм (фіналам) власне тлумачення; характеризувати образи оповідача.</p> <p>Корекція навичок виразного читання, формування умінь аналізувати текст з метою виокремлення головної думки шляхом виконання спеціальних вправ, відповідно до індивідуальних можливостей учнів.</p> <p>Розвиток спрямованості і стійкості уваги при опрацюванні сюжету та образів художнього тексту.</p> <p>Виховання інтересу до процесу читання та обговорення прочитаного, розвивати навички діалогу.</p> <p>Формування вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, здійснювати аналіз, порівняння художніх образів, характеристик персонажів і їх вчинків, подій, явищ у художніх текстах.</p>
--	--	--	--

9	<p>4</p> <p>СУЧАСНА ЛІТЕРАТУРА Я І СВІТ (1-2 твори за вибором учнів і вчителя) Айзек Азімов (1920-1992). «Фах». Роздуми про майбутнє людини і людства. Образ Джорджа Плейтена. Проблема духовної реалізації людини. Розуміння сутності культури й освіти, призначення людини в сучасному світі. Утвердження сили людського інтелекту, самостійності мислення, творчої уяви, моральних цінностей.</p> <p>Діана Вінн Джонс (1934-2011). «Мандрівний замок Хаула». Поєднання елементів казки і детективу у творі. Образ Софі, світ її мрій, бажань, жахів. Значення художнього прийому чаклунства у творі.</p> <p>Корнелія Функе (нар. 1958). «Чорнильне серце». Тема «оживлення» книги у творі. Образ Мегі – дівчинки, котра любить читати. Її пригоди й духовне випробування. Поєднання уявного і реального світів. <i>(ТЛ) Поглиблення понять про оповідача, розповідача роман, повість, фентезі. Поглиблення уявлень про категорію «художність» в оцінці творів масового мистецтва.</i> <i>(ЛК) Коло читання сучасних підлітків.</i> <i>(УС) Бібліотеки України.</i> <i>(ЕК) Порівняння образів підлітків у творах.</i></p>	<p>Учень (учениця): <i>знає</i> основні відомості про життя і творчість сучасних письменників; <i>розповідає</i> про ключові події сюжету творів; <i>розкриває</i> актуальні теми і проблеми у прочитаних текстах; <i>характеризує</i> образи головних героїв, їхнє сприйняття світу, стосунки з батьками, друзями та ін.; <i>визначає</i> особливості художньої оповіді у творах (від 1-ої чи 3-ої особи), роль оповідної форми у розкритті образів героїв; <i>порівнює</i> оригінал і переклад в окремих фрагментах (за умови володіння іноземною мовою); <i>порівнює</i> образи підлітків у прочитаних творах; <i>оцінює</i> (з допомогою вчителя) художню вартість прочитаних творів; <i>володіє</i> інформацією про бібліотеки України (центральні, а також у рідному місті, селі), їхню структуру, організацію роботи (зокрема через Інтернет); <i>розповідає</i> про твори сучасних авторів, які привернули його увагу, пояснює свої уподобання; <i>виявляє</i> початкові вміння розрізнення художньої вартості сучасних творів.</p>	<p>Розвиток умінь переказу, шляхом спеціально дібраних вправ, в основі яких лежать, аналізує окремі фрагменти тексту, порівнює образи підлітків у прочитаних творах.</p> <p>Усвідомлення духовно-емоційного світу головних героїв повістей, зміни або незмінності їхніх внутрішніх якостей, розкриває сутність трактування проблеми в художній творчості Корнелія Функе.</p> <p>Корекція умінь виразно читати, аналізувати ліричні твори сучасних зарубіжних авторів (за вибором).</p> <p>Виховання усвідомлення себе як читача та активізувати мотивацію до читання та активного слухання творів; сприймання прозових та поетичних творів шляхом визначення їх загальнокультурної та особистісної цінності.</p> <p>Розвиток навичок обговорення у групах і висловлювання власної думки щодо проблеми, тематики, позитивних чи негативних персонажів художнього твору.</p>
---	---	--	--

10	1	<p>ПІДСУМКИ Узагальнення і систематизація навчального матеріалу.</p> <p><u>Завершення II семестру</u></p>	<p>Учень (учениця): <i>знає</i> авторів і відомих українських перекладачів творів зарубіжних письменників, що вивчалися протягом року; <i>аналізує й інтерпретує</i> художні твори (окремі компоненти й цілісно (малі жанри – вірші, балади, оповідання, новели)); <i>знає визначення</i> основних літературознавчих понять, що вивчалися протягом 5-7 класу, застосовує їх у процесі аналізу й інтерпретації тексту; <i>визначає</i> жанрові ознаки, форми оповіді (від 1-ої чи 3-ої особи) у творах, що вивчалися протягом року; <i>демонструє</i> вміння порівнювати твори різних видів мистецтва, твори українських і зарубіжних авторів (в окремих аспектах – теми, ідеї, образи, жанри та ін.).</p>	<p>Розвиток навичок основних літературознавчих понять, що вивчалися протягом 6-7 класу, які застосовуються у процесі аналізу й інтерпретації тексту; самостійного програмування висловлювань шляхом організації ситуацій, що стимулюють учня до встановлення причинно-наслідкових зв'язків та будувати речення з опорою спочатку на задану конструкцію, а згодом самостійно.</p> <p>Удосконалення вміння висловлюватизміст загального сюжету та фрагментів творів, що вивчалися впродовж навчального року.</p> <p>Виховувати інтерес до читання та позитивного сприймання своїх успіхів як читача.</p> <p>Формувати навички самоконтролю при прочитанні творів, здатності планувати свою діяльність.</p>
		<p>Для вивчення напам'ять Р. Бернс. «Любов» (або Г. Гейне. «Коли настав чудовий май...», К. Симонов «Жди мене...») Кіплінг «Якщо»</p>		<p>Розвиток навичок правильного відтворення по пам'яті уривка, шляхом виконання спеціальних вправ на довільному рівні організації діяльності (розвиток умінь слідкувати за інтонацією та звуковимовою).</p>